

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

Lugduni, 1659

Quæst. 3. Quovsque scientia humana per nouas veritates indies inuentas;
per veteresque errores indies detectos augibilis sit successu temporis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95620)

QVÆSTIO III.

Quousque scientia humana per novas veritates in dies inuentas, per veteresque errores in dies detectos augibilis sit successu temporis.

- 45 QVÆSTIO hæc cum ex doctrinâ in præcedentibus tradita, tum ex eventibus scientiarum diuersis temporibus respondentibus est resol- uenda.

Propositio 1.

- 46 Scientia humana ex naturâ suâ per novas veritates inuentas, successiue temporis inueniendas in infinitum est augibilis.

Hæc propositio ex dictis in præcedentibus manifestè monstratur. Quia omnis series propositionum obiectiuarum ordinatè connexarum, atque ab intellectu humano successiue scibilium, quæ à principiis per se notis incipiunt, in infinitum porriguntur, nullaque subinde est propositio obiectiua, ex quâ semel scitâ, ut verâ non possit alia immediatè inferri, atque adeo sciri etiam ut verâ, subindeque mediâtè alia, & sic deinceps sine fine, uti questione præcedenti proposuit. 4. statutum est. Igitur datâ scientiâ humanâ de quibusvis veritatibus obiectiuis, de aliis insuper & aliis sine vilo termino potest successu temporis dari, quod ipsum est scientiam humanam per novas veritates successu temporis inuentas in infinitum posse augeri, siue augibilem esse, ut nostra propositio fert.

- 47 Quæ confirmari potest, seu declarari. Quia quævis essentia in quavis propositione obiectiua contenta, per infinitas combinationes comparationisque, quas cum infinitis aliis terminis à se diuersis subire potest, infinitas passionum tum proprias, tum communes ex ipsâ ab intellectu humano inferribiles potest fortiri, ut ex doctrinâ demonstratâ disp. 17. quæst. 18. competitur est. Sed huiusmodi combinationes comparationesque aliter quam successiue ab intellectu humano pro statu præsentis non possunt fieri, atque adeo nec aliter quam successiue eiusmodi passionem sciri. ut est nouissimum, & infinitum successiue pertransire aut exhaustiri impossibile est, ut etiam constat. Ergo vniuscuiusque essentiae quibusvis passionibus successu temporis scitis, alia in infinitum restant sciendæ. Quot ergo restabunt semper sciendæ passionem omnium essentiarum excogitabilium, quæ etiam infinite sunt? Certè infinites infinitæ. Vnde patet, etsi homines innumerabiliter plures essent, innumerabiliterque pluribus annis viuerent, omnesque studiis semper dediti in scientiis humanis excogitandis augendisque semper intenti, semperque occupati manerent, fore utique, ut nunquam tot essent ab illis veritates inuentæ, quin infinite infinites plures semper restarent inueniendæ. Scientia ergo humana etiam in eâ hypothese in infinitum esset augibilis successu temporis. Quanto igitur potiori iure talis modo asserenda est, quando tam pauci, tam paræque incumbunt in augenda illa?

Propositio 2.

- 48 Scientia humana ex naturâ suâ etiam est in Phænomenis Scientiarum Tom. II.

infinitum augibilis per veteres errores in dies detectos, detectis videlicet successu temporis falsitatibus propositionum, quæ veræ antea putabantur, & veritatibus propositionum, quæ putabantur antea falsæ.

Ut hanc propositionem demonstrarem, suppono primò. Propositionum, quæ iam per humanas scientias sciuntur, à fundamentis tam notis, per quæ sciuntur, alias euadere certas aut physicè aut moraliter, alias vero tantum probabiles, & de certarum quidem veritate, inuariatis fundamentis à quibus certæ enadunt, nemo dubitare potest, saltem prudenter: quocirca absolutè censentur veræ, & consequenter falsæ earum oppositæ. Ex probabilibus autem ferè omnes habent oppositas etiam probabiles, atque adeo à quibusdam tantum hominibus prudenter censentur illæ veræ, cum tamen ab aliis prudenter etiam censentur veræ illarum oppositæ, stantibus eisdem fundamentis ab utriusque notis. Et hæc quidem communia sunt propositionibus per se notis, quæ sunt principia scientiarum, & propositionibus notis per aliud, quæ sunt conclusiones. Igitur quod per præsentem propositionem intenditur est, fundamenta quibus innititur intellectus humanus ad iudicandas, atque adeo sciendas propositiones aut certò, aut probabiliter, ita successu temporis variari posse, ut propositio quæ modo est certa, atque adeo ab omnibus communiter vera censetur, postmodum sit incerta (reddita aut certâ aut probabiliter oppositâ eius,) atque adeo aut ab omnibus communiter, aut ab aliquibus censetur falsâ, & vera eius opposita, quæ antea ab omnibus communiter censetur falsâ. Tum ut propositio quæ modo est probabilis atque adeo ab aliquibus saltem reputata vera, postmodum sit improbabilis (reddita certâ eius oppositâ) atque ita ab omnibus communiter reputetur falsâ, & eius opposita vera, quæ antea ab aliquibus saltem falsâ reputabatur.

Suppono secundo. Fundamenta ad iudicanda principia obiectiua scientiarum aut esse connexionem, oppositionemve immediatam subiecti cum prædicato ab intellectu deprehensam; aut esse experientiam iuxta duo diuersa huiusmodi principiorum genera, de quibus latius supra disp. 19. quæst. 8. Fundamenta verò ad iudicandas conclusiones obiectiuas scientiarum tum ex principiis, tum ex aliis antecedentibus, quæ interiacent, tum ex connexionem ex oppositionemve eorum cum conclusione iudicanda prout deprehensis, seu iudicatis prius ab intellectu integrari: uti ex dictis in præcedentibus satis conspicuum est. Connexionem autem siue oppositionem eiusmodi quando est mediata, ab intellectu deprehendi non posse, nisi vnâ cum extremis mediâtè connexis, aut oppositis ipsi omnia media, quæ interiacent, innotescant: prout ex doctrinâque præced. supposit. quarta statuta cõstat.

Suppono tertio. Ex antecedente certo per illationem euidentem atque adeo certam, necessario inferri consequens certum, ex antecedente autem certo per illationem probabilem, & ex antecedente probabile per illationem certam necessario inferri consequens probabile; certum verò omnimò, ex antecedente denique probabili per illationem probabilem, & probabile, & improbabile consequens inferri posse: certum verò nequam; quæ omnia supra sunt demonstrata disp. 6. quæst. 5.

His suppositis, probatur propositio primò. Quia si fieri potest, sapèque fit, ut vel experimentum ignotum antea, vel per deprehensionem connexionis

subiecti cum predicato antea etiam ignota, principia aliqua certa successu temporis innotescant hominibus, quae manifeste sunt opposita aliquibus propositionibus antea putatis veris, quae subinde iam deinceps certo censentur falsa ob manifestam oppositionem, quam habent cum principiis certis inuentis. Fieri etiam potest ut, per principia probabilia similiter successu temporis inuenta, propositiones ipsis opposita, quae antea certa erant incerta reddantur, atque adeo ab aliquibus saltem, quibus talia principia illis opposita ardent, iam falsa credantur.

52 Secundo probatur propositio. Quia fieri potest, saepeque fit ut, discurrendo ex principiis certis per certas illationes in aliquas conclusiones certas incidat intellectus humanus successu temporis, quae manifeste sunt opposita propositionibus antea putatis veris, quae subinde propositiones certo deprehenduntur falsa successu temporis. Similiter fieri potest, & saepe fit, ut discurrendo ex principiis probabilibus, aut per certas, aut per probabiles illationes, incidat intellectus humanus successu temporis in aliquas conclusiones probabiles, oppositas propositionibus antea certis, quae subinde à seā certitudine cadunt, falsaque ab aliquibus iam reputantur, cum ante ab omnibus vere conferentur. Vnde patet multas intellectum humanum in eodem tempore amplecti propositiones re ipsa oppositas eo, quod earum oppositio, cum sit mediata ipsi non innotescit, donec successu temporis discurrendo ex vna mediata oppositarum, tandem incidit in conclusionem immediate oppositam alteri, quo & ipsarum oppositarum mediatē mediatam oppositionem deprehendit, atque ita iam deinceps alteri duncaxat earum, alterā tanquam falsa repudiata, assentitur. Per quae facis superque demonstrata propositio manet.

53 Sed dicit aliquis. Propositiones re ipsa falsa, & verae putatae in quouis tempore ab intellectu humano finite sunt: ergo, esto omnes successu temporis falsa ab intellectu humano deprehendantur, per detectionem huiusmodi falsitatum finitē tantum augebitur scientia eius. Non ergo est illa augibilis in infinitum per detectionem veterum errorum, ut propositio data fert. Respondetur in quouis tempore determinato propositiones falsa eo usque ab intellectu humano verae putatae sint finite, sicut etiam propositiones verae eo usque ab eo scitae finite sunt. Quia tamen in dies potest intellectus humanus, absque ullo termino, propositiones falsas veras putare; si eund potest in dies absque ullo termino propositiones veras scire iuxta dicta *propositio*. 1. ita similiter potest in dies absque ullo termino propositiones falsas re ipsa, & antea putatas veras falsas deprehendere, atque ita perinde eius scientia in infinitum est augibilis per detectionem veterum errorum, atque per inuentionem veritatum novarum.

Propositio 3.

54 Scientiam humanam successu temporis esse sine termino augibilem, tum per novas veritates inuentas, tum per veteres falsitates detectas, ipsi euentus scientiarum qui semper successu temporis euenerunt, facis superque manifestant.

Imprimis enim certum est singulas scientias humanas in aliquo tempore cepisse, cum antea

non essent, vel quia nunquam fuerunt, saltem in aliis à prioribus Mundi Parentibus, vel quia eas utcumque tempus à mentibus hominum aboleuit. Ob id singularum inuentores ab Historiographis notantur, ut videre est in Theatro vitae humanae lib. 1. & seqq. yb. incipiendo ab ipsis litteris Alphabeti, & à diuersis Characteribus, quibus diuersae Nationes illas describunt, de horum omnium primis inuentoribus agitur. Sicut de inuentoribus Grammaticae, Prosodiae, Poeticae, Rhetoricae, Logicae, Physicae & Metaphysicae: necnon de singularum Mathematicarum disciplinarum inuentoribus, tum de inuentoribus aliarum scientiarum, atque etiam artium cuiusvis generis. Deinde etiam est certum singula scientias, & artes, aut saltem pleraeque à parvis initis inchoatas successu temporis excreuisse, in diesque sumptisse accrementa, atque etiam num sumere. Quae manifesto argumento sunt eas semper successu temporis, atque adeo sine fine augibiles esse.

Utque ad specialiora, & nobis propiora veniamus. Nemo est qui nesciat Theologiam scholasticam, quae paucis retro annis vix noscebatur, & vna cum illa Metaphysicam, seu primam Philosophiam à tempore S. Thom. D. Bonao. Scoti, Nominalium, aliorumque huiusmodi Magistrorum mirum in modum auctam fuisse, quotidieque adhuc citra intermissionem augeri. Logica autem & creuit haec non nihil, & modo eam non parum praeterea auctam istud opus ostendit. Physiologia etiam cum plerisque suis partibus suis, currente tempore, accepit, & adhuc accipit augmenta. Equidem de Artibus magis practiciis tum liberalibus tum illiberalibus, de earumque operibus & inuentis quotidie aut absolute, aut quoad suam perfectionem crescentibus dicam? Mirabile profecto est quanta hinc singulis ferme annis noua adinuenta pullulent.

Quorum quidem commemorare singula neque est necessarium, neque possibile. Quatuor tamen inter omnia notata digniora, quae sepe paucis abhinc annis prodiderunt hominibus, omnino retinere non possum; vtpote ea quibus innumera propemodum alia inuenta noua, & scientiae humanae augmenta manarunt; adeo ut per illa vniuersum hoc & faciem quodammodo, & mores videatur mutasse. Sunt autem illa quatuor: Magnetis virtus sine proprietate, qua naturaliter se conuertit ad Polos Mundi, deprehensa primum paucis retro annis à Ioanne Gita Amalphitano in Regno Neapolitano. Tubus opticus, quores distantes perfecte conspiciuntur, & quae ob distantiam nimiam latebant oculis, quali ad eorum directionem tracta videntur. Quod instrumentum ante quinquaginta fere annos vel sexaginta casu, ut fertur, adinuentum est in Hollandia. Puluis tormentariorum, qui recens etiam est horum saeculorum inuentio: & Ars imprimendi quam anno 1450. primus inuenisse dicitur Ioannes Faustus Meguntinus, quaque primus liber impressus, ut fertur, fuit ille celebris D. Augustini de Civitate Dei.

Etenim Acus nautica tacta Magnete, eiusdemque per tactum virtute collimandi in Polum affecta inuentum est, quod nauigantibus primo vias aperuit, certumque & tutum iter praebuit per immensa, & aliis imperiis spatia maris Oceani. Quod factum est, ut Europaei, Hispanis praeventibus, noui America orbem, & Indi ex America vicissim antiquum Europae orbem appulerint. Tum ut vtrique cum habitantibus in remotissimis partibus Africae,

Africa, & Asia mutuo communicauerint, ac mutuum subinde assidueque cum illis & inter se commercium inuierint. Vnde prouenit, & in dies prouenit, vt omnibus, & singulis Mundi nationibus innumerabiles innotuerint, & in dies innotescant, quas antea ignorabant veritates tam naturales, quam politicas: necnon, vt multi antiqui errores per nouas veritates detecti fuerint. Iam enim plane constat Mundum hunc inferiorem ex terris, & aquis compositum sphericam figuram habere. Constat multas regiones eius ex spectantibus ad Zonam Torridam, & ad duas Zonas frigidas non solum habitabiles, sed valde temperatas esse & amenas. Constat esse Antipodes, qui contraria nobis, & aliis vestigia premunt, aliaque huiusmodi sexcenta constant, circa quæ Antiquiores etiam doctissimi plane decepti sunt, deceptique extiterunt per multa tempora.

58 Per Tubum autem opticum in Cælis multas veritates præcis Astronomis prorsus ignotæ apparuerunt. Sit prima. Plures quam septem sunt Planetæ, siue erraticæ Astra, videntur enim alia quatuor exigua erraticè circa Iouem moueri, quæ primus obseruauit Galilæus Galilæi Floræ Mathematicus. Secunda, circa Saturnum alia duo sunt obseruata tam vicina corpori eius, vt illud oblongum ad instar cui representent. Tertia, quotidie in Sole videntur diuersæ maculæ, quæ Astra etiam quædam erraticæ circa Solem sunt, & dum inter Solem, & aspectum nostrum ponuntur, exiguum eius nobis eclipant particulam. De his scripsit volumen integrum P. Christophorus Scheyner Societatis nostræ, & primus ipsarum inuentor. Qui in altero suo libello dicto, *Apelles post tabulam*, dicit Mercurium, dum infra Solem transit, similem maculam causare. Quarta, in Pleiadibus, vbi naturali oculo, vt summum septem, per tubum opticum videntur stellæ fixæ quadraginta. Quinta, Nebulosa Cancris dicto instrumento, cernitur esse congeries exiguarum stellarum, & Galilæus citatus testatur se suo instrumento perfectissimo vidisse viam lacteam esse etiam congeriem stellarum, quæ ob nimiam paruitatem oculo non distinguuntur, sed velut consolum lumen apparent. Sexta, Venus instar Lunæ crescit, & decrescit, atque adeo modo plena, modo corniculata per tubum videtur, quod primus obseruauit Ioannes Keplerus Germanus Mathematicus Imperatoris Rodolphi. Vnde manifestè constat pumio, lumen Veneris, sicut & Lunæ à Sole esse: secundo, Venerem circa Solem tanquam circa centrum moueri; atque ita eo aliquando superiorem, & aliquando inferiorem esse. Id quod etiam de Mercurio ob alia experimenta demonstrat noster Scheyner in suo *Apelle post tabulam*. Septima, Luna non est corpus perfectè sphericum, & rotundum, sed asperum, & montuosum, vt terra, propterea per tubum quotidie potest videri, & primus Galilæus obseruauit scribens, & plane ostendens in suo libello cuius titulus *Sideris Nuntius* in Lunâ esse asperitates velut montes, qui comparatione corporis lunaris maiores sunt, quam nostri altissimi, sicut Olympus, & similes comparatione orbis terræ. Octaua, Multi Cometa, Luna, & quibusdam aliis Planetis multo altiores esse sunt visi. De quo videndus Tycho Brahe, apud quem etiam videndum, quomodo Mercurius, & Venus sæpe distant à terrâ magis, quam Mars. Ex quibus, & aliis huiusmodi veritatibus iam hac nostrâ ætate constantibus manifestè conuincitur, Cæles neque esse solidos, neque ita

inter se distinctos, atque ordinatos vt putarunt Antiqui, id quod demonstrat, & eruditè confirmat noster Scheyner in suo opere de *Maculis Solaribus*, per integrum librum. Quo circa noster Clavius cum communes Ptolemæi, & aliorum veterum opiniones de Cælorum soliditate, distinctione, & ordine perpetuò defendisset, in suoque opere de *Sphæra* dilucidè explicasset, in vltimâ huius impressione factâ, ipso viuente, addidit se multa ex re-latis per tubum opticum vidisse, & obseruasse tandemque iunxit. *Quæ cum ita sint, videant Astro-nomi, quo pacto orbis cælestes constituendi sint, vt hec phenomena possint saluari.* Manifestè significans suam communemque opinionem, quam de Cælis eo usque tennuerat, iam cum nouis obseruationibus stare non posse.

Iam verò ex Polueris tormentarij noua inuentione quot alia inuenta sint deriuata faciliè deprehendere poterit, qui animaduertit ab eâ vnâ inuentione ortum esse, vt integra ars bellica antiqua cum suis partibus Fortificatione, Castramentatione, Poliorcetica, & Machinariâ in nouam artem bellicam longè diuersam nouas, & longè diuersas partes habentem sit transformata, & consequenter omnia illius opera artificiosa in longè diuersa huius conuersa, id quod pariter bona ex parte etiam contingit artibus Venatorijs antiquæ; & nouæ. Mis-saque facio innumera aliâs ignitum artificialium ostenta pulcherrima, quæ pro pace, & latitiâ inuenta ex eodem primæ inuentionis fonte manant.

Denique Ars imprimendi quantum humanis scientiis, earumque augmentis fuerit proficua, nemo est, qui non videat: compertum enim est, si Typographia mundo deesset fore vt innumera veritates, quæ ab hominibus modo existentibus sciuntur, & ab extrinsecis deinceps sciendæ sunt, (quod eas Typographiæ facilitas in libris per totum orbem spargendis perpetuo duraturas impressit, & in dies imprimit) ignorarentur. Certum quippe est, si deesset Typographia fore, vt pleraque eorum quæ beneficio eius innumeris in libris facile scripta per totum orbem circumferuntur, ob idque cunctis hominibus innotescunt, aut non scriberentur calamo, aut eo scripta in libris paucissimis, paucisque hominibus subinde communicata plerisque laterent.

Itaque per hæc pauca exempla euentuum scientiarum humanarum conspicue apparet à posteriori etiam, seu ab effectu, quam sine fine sint illæ augibiles naturæ suæ successu temporis, tum per nouas veritates in dies inuentas, tum per veteres errores in dies detectos, vt nostra propositio fert.

Confectaria præcedentis doctrinæ.

Confectarium I.

61 Etsi nouitas doctrinæ sine idoneo fundamento, aut etiam temerè inducta reprehensibilis, ac periculis vitanda sit, vt re vera est, at nouitas doctrinæ prudenter, & benè fundata non solum laudabilis, & expectanda, sed prorsus necessaria est, supposita scientiæ humanæ naturæ.

Prior confectarij pars per se est manifesta, cum sit nouissimum esse reprehensione dignam, atque adeo vitandam doctrinam idoneo fundamento carentem, & multò magis quando idoneo fundamento destituta communi prudentium oppositum

asserentium placito aduersa, atque adeo temeraria est.

- 65 Posterior autem pars confectarij ex propositionibus statutis sequitur euidenter. Si enim necessarium est, supposita humanæ scientiæ natura, quod in dies crescat scientia, atque adeo etiam doctrina bene fundata nouis inuentis veritatibus, & veteribus detectis erroribus, ob noua fundamenta idonea, aut etiam conuincencia successu temporis emergentia; vt statuimus aliundeque huiusmodi scientiæ doctrinæque humanæ accrementa expetibilia plane sint laudabiliter. Apertè sequitur nouitatem doctrinæ prudenter & benè, aut etiam conuincenter fundatam tum laudabilem, & expectandam, tum etiam necessariam esse, suppositâ scientiæ humanæ naturâ.

- 64 Id quod appositè confirmat illud Daniel. 12. *Plurimi pertransibunt, & multiplex erit scientia, iuxta intelligentiam Richard. de sancto Victore lib. de Tabernaculo fœderis, tractat. 1. dicentis: Non est malum, nec mirum, si in uno aliquo aliquid possumus addere: quod ad maiorem euidentiam; vel pleniorè intelligentiam possit proficere. Hac propter illos dicta sunt, qui nihil acceptant, nisi quod ab antiquissimis Patribus acceperunt. Sed qui assidue producit nouos fructus ad recreatiorem hominis exterioris, nunquam credendum est, nullos de cetero scientiæ fructus impertiri ad inuouandos sensus hominis. Vbi ergo est quæso? Pertransibunt plurimi, & abundabit scientia. Etenim vt bene Cornelius Tacitus lib. 3. *Annalium*. Non omnia apud priores meliora: sed nostrâ quoque ætas multa laudis, & artium imitanda posteris tulit. In multis enim quæ humanitatis, & citra diuinam reuelationem priores iudicarunt, & docuerunt, eo ipso quod fuerunt homines potuerunt falli: Dicente Galeno lib. 2. *Compos. med. cap. 8*. Difficile est, qui homo sit. non in multis peccet, quædam videlicet penitus ignorando, quædam male iudicando, & quædam tamen negligentius tradendo. Et quidem artes sunt per ad inuentiones, ait Aristoteles in *Proœmio Metaphysicæ*. Et artis est, inquit Hippocrates lib. de *Arte Medicæ*. ea inuenire posse, quæ antea non erant. Vnde pariter Columel. *de re Rusticæ lib. 1. in Prefat. dicit: Sic miror antiquos, ut temporum nostrorum ingenia non despiciam, neque enim quasi cassâ, & effusa natura nihil iam laudabile pariat.**

- 65 Facit etiam illud Matth. 13. *Omnis Scriba doctus in Regno Cœlorum similis est Parrifamilias, qui profert de thesauro sua noua, & vetera. Vtrique enim in scientiis æstimatione digna esse possunt; sicut etiam contemptu penes meritum, quod habuerint aliunde, quam à vetustate, aut nouitate. Nam vt ait D. Isidorus *Pelusiota lib. 2. epist. 46*. Non graue ac sceleratum est, aliquid inuouare, cum utilitas nouitati adiuncta est: non enim noxia, & vilia vetustate perpenduntur; verum id explorandum est, an in antiquioribus rebus vitium inueniatur; an contra in recentioribus virtus reperiatur. Mitto huiusce generis plura quæ possent adici, præter dicenda etiam a tem postmodum confect. 2.*

Confectarium 2.

- 66 Et si sæpe sit necessarium, sæpe vtile, sæpe rationi consonum atque laudabile, alios tamquam Magistros, siue Doctores sequi in scientiis humanis addiscendis, acquirendis, & amplexandis. Vnum tamen Auctorem non Canonicum, atque adeo humanitatis scribentem, siue docentem semper, &

in omnibus sequi contra naturam scientiæ humanæ, atque adeo rationi absonum, & proflus irrationabile est: quinimò interdum penitus impossibile.

Est imprimis necessarium simpliciter alios tamquam Magistros, Doctoresve, seu Auctores sequi in his omnibus, quæ sciri non possunt independentè à fide humana, & consequenter ab auctoritate aliorum hominum cui fides humana subnititur, vt est manifestum. Quam multa autem sint, quæ vel ab omnibus, vel à multis hominibus alter quam mediâ fide humanâ, mediæque subinde auctoritate aliorum hominum sciri nequeunt, ex dictis in præcedentibus constat. Deinde omnibus tyronibus communiter, qui scientiam aliquam, siue doctrinam humanam acquirere, siue ediscere incipiunt, necessarium est habere Magistros, à quibus doceantur, illisque sequi; quia sine illis, aut nihil, aut parum, cum magnæque difficultate proficiunt. Vnde pater in his duobus casibus à fortiori esse rationi consonum, atque laudabile alios, tamquam Magistros, Doctoresve, siue Auctores sequi.

Præterea rationi consonum, & laudabile, imò & necessarium moraliter ad vitandos errores est, vt etiam prouecti in quavis scientia eos Auctores, sequantur vt plurimum, qui in illa excellunt, eximique & præclari Magistri habiti sunt. His namque passim contradicere ab hominibus inferioris notæ etiam prouectis in tali scientiâ, & rationi dissonum, & morali periculo etiam expositum est. Dico inferioris notæ: quia homines ingenio, & eruditione pares sibi vicissim contradicere, sæpe non est cur dissonet rationi, aut censetur moraliter obnoxium errori. Ratio est conspicua, quia quoties duo intellectus perfectione, & eruditione inæquales, ex eisdem propofitis fundamentis ad iudicandum moti, sibi in iudiciis contradicunt, pro perfectione, & sapientiore standum præcudubio est, iuxta prudentiæ regulas; quia credendus ille est penetrare, perspicere quod indicat melius, quam alter. Vnde secundus imprudenter, & temerè iudicabit, si aduerat se suo iudicio contradicere primo, imprudentèrque subinde quilibet alius præ primo sequitur secundum. Quando vero intellectus perfectione, & eruditione pares, ex eisdem propofitis fundamentis ad iudicandum moti, sibi in iudiciis contradicunt, non est cur pro vno potiùs, quam pro altero stetur; quia non est cur credatur vnus melius, quam alter penetrare, quod iudicat. Vnde & vtrique eorum alteri contradicere, & cui libet vtrumvis eorum pro arbitratu sequi fas erit, citra vllam imprudentiæ notam. Inque ex Auctoribus ingenio, & eruditione paribus nullus tenetur alterum sequi, aut per prudentiæ regulas, aut alio titulo. Auctores vero ingenio, & eruditione excellentes à cæteris inferioris notæ esse sequendos, vt plurimum, & prudentiæ dictas, & quædam necessitas cogit, supposito quod sint errores vitandi. Dico tamen vt plurimum; quia nullus Auctor non Canonicus quantumvis ingenio, & eruditione eximius præcellensque sit ab aliis, quantumvis inferioris sint notæ, semper & in omnibus est sequendus. Id namque, & contra naturam scientiæ & esset contra rationem, præterquam quod etiam interdum impossibile, vt fert pars secunda confectarij.

Quæ quidem ex doctrina statuta in hac quæstione manifestè probatur. Primò quidem, quia iuxta *propofit. 1.* præter eas veritates quas tum ab aliis,

aliis, tum à se inuentas quilibet Auctor suotem-
pore sciuit; scriptasque reliquit, alia, & alia suc-
cessu temporis sunt à successoribus eius sine fine
inuentibiles, ac scibiles; in quibus subinde asse-
rendis, neque illum sequi, neque illius auctori-
tate possunt vlla ratione duci, vt constat. Secundo.
Quia licet in propositionibus, quas talis Auctor
admixxit ob fundamenta suo tempore nota ex eis-
dem solis fundamentis iure non possit à successoribus
contradici, quando ij neque tanto ingenio ne-
que tantà eruditione sunt præditi, iuxta dicta nu-
per: tamen quia iuxta propos. 2. ob fundamenta noua,
quæ successu temporis sine fine detegi pos-
sunt, in dielque deteguntur de facto, aliqua dic-
tarum propositionum, quas talis Auctor pruden-
ter reputauit veras, plane à successoribus eius
(quantumuis hi sint nota inferioris.) deprehen-
duntur falsæ, aut quas ipse prudenter reputa-
uit falsas, deprehenduntur veræ; idcirco in om-
nibus talis Auctor quantumuis cæteros præcellat,
à successoribus eius quantumuis ipsi inferioribus
sequendus non est; sed potius est relinquendus om-
nino; tum iuxta regulas prudentiæ, quoties ob
fundamenta detecta nouiter, ab illoque ignota, eius
sententiæ minus probabiles, quam erant antea, fa-
ctæ sunt, quod sæpe contingit; tum ex necessita-
te, quando pariter ob fundamenta noua eius sen-
tentiæ factæ sunt improbabilis; quod euenire etiam
solet non raro.

69 Et quidem homines quantumuis magnos, &
eximios ingenio, sapientiâ, prudentiâ, aut etiam
sanctitate decipi posse, & sæpe de facto deceptos
fuisse in iis quæ humanitatis iudicant, & docue-
runt: atque adeo neminem debere eos semper in
omnibus sequi; imò potius omnes debere interdum
eos deferere, vel etiam debita cum reuerentiâ im-
pugnare; concors huiusmodi hominum, alio-
rumque sententiæ, & frequens experientia est.
Ostendamus primum, allatis aliquot testimoniis
eorum. Sanctus Augustinus in Prologo, lib. 3. de
Trinitate, dicit: Noli meis litteris quasi Canonicis
scripturis deferre; sed in illis & quæ non credebas,
cum inuenies incunctanter credere; in istis autem
quod certum non habes, nisi certum intellexeris,
noli firmum tenere. Et ad Vincentium Victorem
lib. 2. Negare non possum, nec deo sicut in ipsis
maioribus ita multa esse in tantis opusculis meis,
quæ possunt iusto iudicio, & nullâ temeritate culpa-
ri. Et in Epist. 8. ad Hieronymum. Ego solis eis
Scriptoribus, qui iam Canonici appellantur, didici
hunc timorem, honoremque deferre, vt nullum eo-
rum scribendo errasse audeam credere, &c. Alios au-
tem ita lego, vt quantalibet sanctitate, quantave do-
ctrina polleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita
senserunt; sed quia mihi per alios Auctores, vel Ca-
nonicas, vel probabiles rationes, quod à vero non ab-
sonet, persuadere potuerunt; Quam sententiam etiam
tenet in lib. 2. de Vnico Baptismo. Et rursus in Epist.
ad Vincentium. In Epistola autem ad Fortunatum
similiter ait: Neque quorumlibet disputationes quam-
uis Catholicorum, & laudatorum hominum veluti
Scripturas Canonicas habere debemus, vt nobis non ti-
ceat saluâ honorificentia, quæ illis debetur hominibus,
aliquid in eorum scriptis improbare, atque respuere.
Si forte inuenierimus, quod aliter senserint, quam ve-
ritas habet, diuino adiutorio, vel ab aliis intellecta,
vel à nobis. Talis ego sum in scriptis aliorum, quales
esse volo intellectores meorum. Quæ omnia habentur
in Decreto, distinctione 9. per varios Canones.
Consonat sanctus Hieronymus in Epistol. ad Theo-

philum aduersus Ioannem Hierosolymitanum, dicens:
Sero me aliter habere Apostolos, aliter reliquos tra-
ctatores, illos semper vera dicere, istos in quibus-
dam, vt homines aberrare. Et S. Thomas 1. part.
quest. 1. art. 8. ad secundum, docet sacram Theologiam
ex Auctoribus quidem Scripturæ Canonice argue-
re necessariò. Ex Auctoribus verò Philosopho-
rum, & aliorum Doctorum Ecclesiæ dumtaxat ar-
guere probabiliter, in cuius confirmationem addu-
cit verba Augustini iam relata ex Epistola ad Hie-
ronymum. Ego solis, &c.

Quæ etiam verba cum retulisset Abulen. in de. 70
fensione part. 2. c. 18. subdit. Ecce qualiter solum vult
August. debere adhiberi firmam fidem libris Canoni-
cis, id est, libris, qui sunt in Canone Bibliorum, &c.
In Scripturis autem hominum singularium, qui lo-
quuntur vt homines, quantumque sapientiæ, & in-
genij sint, & quantumque sanctitatis, non est dan-
da tanta auctoritas, sed scimus eos potuisse errare:
ideo licet ipsi aliquid asserant, non est credendum ne-
cessario quod ita sit, sed possumus aliis magis crede-
re, si uideamus, quid melius præderit. Multaque
insuper dicit ad rem in eo cap. Et cap. 81. & 82. la-
tè demonstrat, & si libri alicuius Doctoris sint ali-
quo modo approbati per Ecclesiam, vt libros Cy-
prian, Athanasij, Nazianz. Basil. Chrysostom.
Hilarij, August. & reliquorum Patrum Catholico-
rum approbati Gelasius Papa in Decreto dist. 15.
Can. sancta Romanan non propterea omnia, quæ sunt
in ipsis scripta, tenenda esse vt vera, nisi per Eccle-
siam sint definita.

Et Durandus in præfatione sui operis sub finem 71
postquam ex relatis August. testimoniis monstrasset
solis Scripturis Canonicis, non item scriptis Do-
ctorum etiam sublimiorum Ecclesiæ vt Ambrosij,
Hieronymi, Augustini, & Gregorij integram fidem
in omnibus præbendam esse, subiungit. Ex quibus
pater, quod compellere, seu inducere aliquem, ne do-
ceat, vel scribat dissena ab iis quæ determinatus Do-
ctor scripsit, est talem Doctorem præferre sacris Do-
ctoribus, præcludere viam inquisitioni veritatis, &
præstare impedimentum sciendi, & lumen rationis
non solum occultare sub modio, sed comprimere vio-
lenter. Accedat huc Philo Iudæus in vita Moysis,
lib. 1. dicens: Præclara ingenia multa nonant circa
scientias: Anima bene nata præceptis obuiam se se of-
ferent à se ipsa magis, quam à Magistro adiuta. Et
infra: Qui arrepta semel qualiacunque dogmata obsti-
nate defendunt, sine probata sine improba more causi-
dicorum mercenariorum ius, & æquum negligentes.

Multa ad rem tradit Merchior Canus disp. 7. de
locis cap. 3. Primò enim statuit auctoritatem san-
ctorum, siue paucorum, siue plurium, siue etiam
omnium in rebus purè Philosophicis fidem tan-
tum probabilem facere, certam vero minimè. Imò
in rebus etiam ad fidem ad sacramque doctrinam
spectantibus non solum vnius, aut alterius Do-
ctoris quantumuis eruditi; & sancti auctori-
tatem certam fidem non facere, sed neque plurium,
reliquis, licet paucioribus, reclamantibus; Hanc
siquidem, inquit, felicitatem Deus in solis diuinis
voluminibus, inesse voluit, quæmadmodum August.
grauissimè ac verissimè tradidit. Ceteroqui nemo
quantumuis eruditus & sanctus non interdum hallu-
cinatur, non alicubi cecidit, non quandoque labi-
tur. Quod multis comprobatur exemplis sancto-
rum, qui circa fidem interdum bonâ fide errarunt.
Itaque ad certam fidem suâ auctoritate faciendam
in rebus fidei communem omnium, sanctorum
Patrum consensum exposcit Canus. Quæ omnia
loco

loco citato efficaciter, & eruditè demonstrat. Multa præterea de auctoritatis Doctorum gradibus, deque varietate approbationum doctrinæ eorum videri possunt apud eundem Canuin libro 5. cap. 5. Abulens. in defens. part. 2. cap. 80. & sequentibus. Azor, lib. 2. cap. 14. Turcremata super Decretum, distinct. 9. & 15. Bann. 1. part. quest. 1. art. 8. Grabin. tom. 3. præscript. part. 1. & alios præsertim scribentes super cap. Gloriosus de reliquis, & veneratione Sanctorum, in 6.

73 Et quidem auctoritati potæ humanæ esse rationem præferendam insuper docet Augustin. lib. 19. de Civitat. c. 3. & lib. 2. de ordine c. 9. Estque latissimè probatum in lib. de Placitis Philosophia intemo 2. Prologi. Multaque ad rem tradunt Hostiensis in Proemio Summe. Abbas in c. Cappellanus de Feriis. Turcrem. in Decreto distinct. 9. & 15. Sarmiento lib. 2. Select. cap. 10. quibus consonant sanctus Thomas in lib. 1. Ethic. lect. 6. & Aristoteles ibidem. Necnon Socrates in Charmide scribens, Considerandum semper esse verene dictum sit, non quis dixerit. Et Plato in Phædro. Oportet præter Hippocratem virum nobis disputationis ratio constet. Quo etiam spectat illud Quintiliani libro decimo. institut. cap. 2. Pigri est ingenij contentum esse iis, quæ ab aliis sunt inventa. Et cap. 5. Non semper est desperandum aliquid illis, quæ dicta sunt melius possere parari. Porro præteritis Auctoribus communiter, plus, quàm præsentibus deferri, ut solet, invidia præsentium attribuitur aliqui. Quo circa Velleius Paternulus lib. 2. dixit: Nos præterita veneratione prosequi, invidia præsentia, his nos obrui, illis vero instrui credere solitos, atque audita libentius, quàm visa laudare. Et Martialis lib. 5. Epigramm. 10.

Esse quid hoc dicam; vivis quod fama negatur:
Et sua quod rarus tempora Lector amat?

Hec sunt invidia nimirum regulamores;
Præferat antiquos semper ut illanous.

74 Iam verò quod multi viri ingenio, & sapientiâ, aut etiam sanctitate eximij in iis, quæ humanitatis iudicant, & scripserunt, sæpè decepti fuerint imprimis cernitur in S. August. qui in libris suarum Retractationum multa reprobat tanquam falsa, quæ prius docuerat ut vera, multaque subinde vera censet, quæ prius reputaverat falsa, in quibus omnibus propterea aliquando deceptus est. Idem apparet in sancto Thoma, in cuius operibus multæ propositiones extant apertè sibi contradicentes, præter eas quæ tantum specie tenus oppositæ sunt: quidquid conetur Petrus Bergamo omnes ad concordiam reducere, à sensûque opposito vindicare in tabulâ, quam fecit earum, unde petendæ sunt. Ex oppositis enim verâ, quæ posteriori tempore sunt scriptæ à sancto Doctore aliarum sunt quædam retractationes. Quocirca Caietanus 1. part. quest. 34. art. 1. ait Divus Thomas circa Verbum essentialiter dictum, quod aliquando concessit, mutavit opinionem. Additque. Nec derogat dignitati Doctoris, quoniam naturale est intellectui humano perfici in progressu temporis. Ipseque S. Thomas 3. part. quest. 9. art. 4. inquit: Quamvis alibi aliter scripserim. Et Catharin. lib. 1. pro immaculata Conceptione, fol. 53. Sic habet. De Divo Thoma, etiam qui insignes Thomistæ habentur, Capreolus, & Caietanus fatentur ingenue in nonnullis eum variè scripsisse, & posterius, quæ antea scripserat, retractasse. Præterquam quod, ut fama est, S. Thomæ suum Magistrum sanctum Augustinum imitatus, suum quoque librum Retractationum, qui tamen non exstat, dicitur conscripsisse. Quinimò fer-

mè omnes alij Patres, insignesque Doctores Ecclesiæ, non in Philosophicis tantum, sed etiam in logicis ad fidemque spectantibus rebus errores aliquos bonâ tamen fide habuerunt. Quorum plures refert Sixtus Senensis in sua Bibliotheca per totum librum 5. & 6. Vbi videndi.

Aristotelem autem in multis errasse contra fidem conspicuè in eius scriptis cernitur; Aliosque 75 eius errores congerit sanctus Antoninus parte 4. titulo 11. capite 4. & 5. Sed & in rebus ipsis Philosophicis sæpè eum deceptum fuisse, & errasse indubitatè est. Imò & in rebus Mathematicis, ubi facilius deprehenduntur errores. E.g. lib. 4. de Cælo, dicit latitudinem figuræ esse causam cor corpora aquæ supernatant. & in Problem. sect. 23. Plus aquæ magis sustinere, quam minus, atque adeo in aquâ profundiore minus mergi navigia: Quod utrumque falsum est, & contra demonstrationes factas ab Archimede. Tum lib. 7. Physica, air lineæ circulari non posse dari rectam æqualem. Quod planè repugnat Archimedi, & possibilitati quadraturæ circuli ab eo demonstratæ, quam tamen ipse Aristot. sæpè fateatur. In qq. Mechan. errat reducens ad vectem primi generis cuneum, atque etiam remum, & remonem navis; asserensque maioribus trochleis onera facilius at- tolli, &c.

Platonem itidem, Socratem, Zenonem, Epicu- rum, aliosque huiusmodi illustres Philosophos multos errores habuisse, non solum contra fidem, sed etiam contra Philosophiam, indubitatè est. Ex quibus omnibus abundè manet conclusarium nostrum probatum.

Confectarium 3.

Ad innouandum laudabiliter in scientiis humanis, præsertim contra auctoritatem præcedentium Doctorum, non solum acii ingenio, maruo iudicio, & discursu facili; sed magnâ insuper prudentiâ, atque discretione opus est, sinceroque solius veritatis studio ab omni novitatis libidine profusus immuni.

Imprimis enim novitatis studiosi qui potius proferendi nova, quàm inveniendi vera tenentur cupidine, eaque præventi & præoccupati scientiis incumbunt, valde obnoxij incedunt erroribus. Humanæ doctrinæ non quod nova, sed quod vera, sunt æstimandæ; & veritas vbi cumque appareat amplexanda, nullibique despicienda est: siue in rebus ipsis inculca, siue in libris iam ex culta inveniatur. Gemmæ quippe, argentum, & aurum, aliaque huiusmodi pretiosa non minoris habentur, dum ex feriniis iam depurata, elaborata, & perpolitâ percipiuntur, quàm dum impura, deformia & inculca capiuntur ex fodinis. Itaque ad securè innouandum, veritas ab omnibus, non novitas est prætendenda; nec tamen deferenda eo titulo, quod est cum novitate coniuncta, qualiter, vel rudioribus item potest, atque etiam solet quandoque occurrere. Tamen si regulariter novarum veritatum inventio produciatque selectis dumtaxat viris, ingenio doctrinâque præstantibus congruat; cæteris per tritas iam vias præcurrentium, vi par est, vestigia prementibus. Vtrique autem ne deviant, aut errent, supposito solius veritatis studio sincero prædicto, hisce prudentiæ regulis ducendi sunt.

Primò. In propositionibus per se notis iam à præeuntibus Auctoribus determinatis tunc solum inno-

innouandum est, quando ad id fundamenta idonea, quæ non innotuerunt illis, detecta sunt. Ceteroquin ei Auctorum determinationi regulariter standum est, pro quâ maius steterit pondus auctoritatis: auctoritatis autem pondus tum ex Auctorum multitudine, tum maximè ex ipsorum qualitate pèssanda est. Dico *regulariter*. Quia interdum intellectui præstantissimo, cuius per spicacia, aut plus, aut certè nò minus, quàm præuentioni iure possit deferri, fas erit contra omnes illos, absque nouo fundamento detecto, solis propositionis terminis iudicare.

79 Secundò, In propositionibus per aliud notis, quæ ex principiis, aut ab omnibus, aut à meliore, Auctorum præuentioni parte receptis, inferendæ veniunt: à nemine tamen illorum aut illæ, aut earum oppositæ illarum sunt, quia discursus eorum eo vsque nò perueniunt, vnicuique est licita, atque laudabilis innouatio; vtpotè quæ nulli præuentioni contradicens præuentionum scientiæ præbet augmentum.

80 Tertiò, in propositionibus per aliud notis, quæ ex principiis à meliore, siue magis authorizatâ parte Auctorum receptis, inferendæ veniunt, vnicuique est innouatio licita, atque laudabilis; vtpotè consentiens meliori Auctorum parti, ipsorumque scientiâ adaugens: tamen si contradicere sit aliorum parti deteriori.

81 Quartò, In propositionibus per aliud notis, quæ ex principiis à deteriori siue minùs authorizatâ parte Auctorum receptis, inferendæ veniunt nulli est laudabilis, sed omnibus vituperabilis aut etiam illicita innouatio: quando talium Auctorum principia sententiæque improbabilia sunt; quia vituperabile, aut etiam illicitum est, ex principiis improbabilibus quidpiam inferre tanquam verum. Quando verò talium Auctorum principia sunt probabilia, tamen minùs quàm opposita; licitum & laudabile erit in propositionibus ex eis inferendis probabiliter innouare: tamen minùs, quàm innouare in inferendis probabiliter ex oppositis (Nisi fortasse eximia auctoritas inferentis suppleat aliquando defectum dictæ probabilis minoris). Quia licitum & laudabile est amplecti iudicium probabile, et si minus probabile: tamen minùs, quàm amplecti iudicium probabilius.

82 Quintò, In propositionibus per se notis à præuentionibus Auctorum nullatenus tactis, vel quia in eas non inciderunt, vel quia materiam earum non tetigerunt: necnon in propositionibus pariter antea intactis inferibilibus ex illis, licitum, & laudabile est vnicuique innouare. Dùmmodo innouatio, vel euidentis, vel saltem probabilis sit. Quia licitum, & laudabile est scientiam saltem probabilem nemini contradicentem inducere. Quæ omnes regulæ tū ex se, tum ex dictis, in præcedentibus satis sunt notæ.

83 Ex quibus vniuersaliter concluditur, licitam & laudabilem esse nouitatem cuiuslibet omnino scientiæ siue iudicii humani vel euidentis, vel probabilis: vituperabilem verò, aut etiam illicitam esse nouitatem cuiuslibet scientiæ siue iudicii humani improbabilis. Qualia autem iudicia probabilia, & qualia improbabilia censenda sint, per vniuersalem de probabilitate, & improbabilitate doctrinam traditam disp. 6. diiudicandum est.

Confectarium 4.

84 Ad eligendum inter sententias præuentionum Auctorum, siue illæ circa propositiones per se notas, siue circa per aliud notas scientiarum humanarum versentur. sua etiam prudentia, discretioque necessaria est.

Præter sententias enim euidentis, de quarum electione nemini est dubitandum. imprimis est necessaria prudentia ad discernendas sententias pro-

babiles ab improbabilibus; vt, improbabilibus reiectis, de quarum pariter reiectione nemini potest dubium esse, ex probabilibus illis, sicuti par est, eligantur, quæ vix fuerint probabiliiores. Discernere autem inter magis, & minus probabiles, prudentiæ idem opus est. Pro quo seruire potest tota de cetera tradita *suprà disputatione sexta*, cum regulis ad rem ibi etiam traditis. Recognoscantur.

QVÆSTIO IV.

Quenam præterea de scientiis humanis questiones hic ab Auctoribus tractari soleant.

Dico. Ex, quæ sequuntur redactæ ad summam pro complemento disputationis præsentis, quia ad institutum, quod insequimur id satis est.

Quæritur autem primò, Quæ ratione scientiæ humanæ, aut à suis obiectis, aut etiam aliunde specificentur. Circa quam questionem quid à nobis dicendum, atque tenendum sit, ex generali doctrinâ despecificatione rerum præsertim respectuarum tradita *suprà disp. 1. 5.* facile quisque potest colligere; nisi malit eam speciatim latèque tractatâ videre apud P. Hurt. *disp. 1. Metaph. sect. 6.* Arriag. *disp. 1. Log. sect. 3.* Oued. *contr. 1. Log. pñct. 3.* & alios.

Secundò quæritur. Quam vnitatem habeant singulæ scientiæ humanæ, & vnde eam accipiant. In quâ questione vt certum supponitur ab omnibus singulas scientias actuales; quarum qualibet vna appellatur: vt vna Logica, vna Medicina, vna Geometria, &c. vnitatem Physicam non habere; quia neque habent vnitatem Physicæ identitatis; cum coalescant ex multis actibus inter se physicè distinctis: neque habent vnitatem physicæ vnionis; cum coalescant ex multis actibus successiue, & absque continuatione temporis ab intellectu humano conceptis, atque adeo physicè non vnitis. Vnitas ergo, à quâ vna dicitur quælibet huiusmodi scientiarum actualium, quasi moralis est, in aliquâ subordinatione, siue ordine affectu, ex quibus constar consistens. Quæ quidem subordinatio, seu ordo, atque adeo vnitas singularum scientiarum quasi moralis ex variis capitibus sumi potest, seu derivari in earum actus. Primò ex quavis subordinatione obiectorum. Secundò ex vnitare siue similitudine rationis, sub quâ illa attinguntur per actus scientiæ. Tertiò ex vnitare siue similitudine modi tendendi ipsorum actuum in sua obiecta. Quartò, demùm ex quavis omnino necessitudine, siue respectu considerabili, aut obiectorum actuum scientiæ, aut ipsorum actuum; siue inter se consideratorum siue relatè ad quoddam tertium: Et quoniâ penes huiusmodi respectuum diuersitatem actus humanæ scientiæ arbitrarie in plura, & minora, aut in pauciora, & maiora aggregata diuidi possunt, aut etiam ad vnum aggregatum omnes complectens reuocari. Idcirco scientiæ humanæ, aut plures, & minùs extensæ, aut etiam vnica tantùm si libuerit possunt signari. Quare nec penitus est dānandus Mirandulanus qui apud Conimbr. in *Proem. Physicæ. q. 1.* ad vnā reduxit omnes scientias humanas, nec reliquorum Auctorum est miranda varietas, qua diuersimodè illas in plures diuidunt. Provt cōstat ex dictis à nobis *si præ disp. 2. 1. q. 2.* Hæc dicta de scientiis actualibus.

De habitualibus verò controuertitur inter Auctores. Quam vnitatem habeant, & vnde desumptam. Sunt multi qui dicunt singulas, quæ communiter distinctæ censentur, vt Logica, Medicina, Geometria &c. physicam eamque identitatis vnitatem habere; ita vt quæuis earum vnica, & indiuisibilis physicè habitus sit, atque adeo vnica,